

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra hudební výchovy

Bakalářská práce

František Dvořák

Mše As dur Petra Jiříčka

Olomouc 2023

vedoucí práce: PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jen prameny uvedené v seznamu literatury. Souhlasím, aby tato práce byla uložena na Univerzitě Palackého v Olomouci v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Olomouci dne

.....

František Dvořák

Poděkování

Velké poděkování patří panu Mgr. Petru Jiříčkovi, že si na mě udělal čas ve svém nabitém programu a poskytnul mi informace k danému tématu. Dík patří také paní PaedDr. Leně Pulchertové, Ph.D. za vedení této práce.

Obsah

Úvod.....	5
1. Petr Jiříček.....	7
2. Dílo Petra Jiříčka.....	10
3. Mše Petra Jiříčka.....	13
3.1 Mše pro smíšený sbor a sólový soprán.....	13
3.2 Mše – Na cestě.....	13
3.3 Mše As dur.....	14
3.4 Missa Cantata.....	14
4. Mše As dur.....	16
5. Notový materiál ke Mši As dur.....	18
6. Stručná analýza díla.....	19
6.1 Kyrie.....	20
6.2 Sláva.....	22
6.3 Věřím.....	24
6.4 Svatý.....	26
6.5 Beránku Boží.....	29
Závěr.....	32
Seznam použité literatury.....	33
Přílohy	
Seznam příloh	
Anotace	

Úvod

Tato bakalářská práce představuje litomyšlského hudebního skladatele, varhaníka a pedagoga Petra Jiříčka. Rekapituluje jeho život po hudební stránce od útlého dětství až po současnost. Není opomíjen ani jeho soukromý život.

Z jeho díla byla vybrána *Mše As dur*, která vznikla jako třetí v pořadí jeho mešní tvorby. Mši je věnována největší část této práce. Čtenář se dozví o počátcích jejího vzniku, o premiérách a o událostech v pozadí, které s jejím vznikem a prováděním souvisí. K dispozici je i stručná analýza mše.

Mše As dur svým rozsahem odpovídá misse brevis. Jedná se o mši určenou pro smíšený sbor a varhany. Posluchače upoutá svými jazzovými prvky, které jsou pro chrámové prostředí téměř cizí. V kombinaci s běžnými a v historii hojně využívanými kompozičními technikami vzniklo unikátní dílo, které na poli české liturgické tvorby nemá obdoby.

Podnětem pro vznik této práce bylo vytvoření lepšího notového materiálu ke *Mši As dur*. Mše vznikla v době, kdy Jiříček psal poctivě, po staru - rukou, a tak byla mše dostupná pouze v rukopisu. Nemůžeme tvrdit, že by Jiříčkův rukopis byl nečitelný, ale při přetisku na běžný formát papíru byly noty příliš malé pro pohodové čtení. V dnešní době digitálních technologií jsme zvyklí na krásné uhlazené notové zápisy z notačních programů a máme jakousi nechuť provozovat díla v rukopisech. Proto jako hlavní cíl této práce bylo vytvoření přepisu mše v notačním programu, který by mohly využít sbory pro nastudování tohoto díla. Digitální přepis je pro svou obsáhlou uveřejněn v přílohách. Přiložena je také původní, ručně psaná verze.

Pro úplnost, část této práce tvoří informace o jeho mešní tvorbě obecně. Jsou zde stručně představeny jeho další tři mše – *Mše pro sbor a sólový soprán*, *Mše – Na cestě* a *Missa Cantata*, což nabízí prostor pro jejich další zpracování.

Osobu Petra Jiříčka a jeho celé dílo již zdokumentovala bakalářská práce Marie Stratílkové z roku 2018 *Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo*. Ta podrobně mapuje Jiříčkův hudební život a člení jeho kompozice. Dočteme se zde, že Jiříček se nezaměřuje pouze na liturgickou tvorbu, ale i na tvorbu světskou a snaží se tyto dva směry propojovat.

Velká část informací, které byly použity pro tuto práci, vychází z osobního rozhovoru s panem Jiříčkem. Aby byla dosažena co největší autenticita, jsou v textu často použity věty

přímo z rozhovoru, v nichž se projeví typická Jiříčkova povaha či jeho způsob vyjadřování a smysl pro humor.

1. Petr Jiříček

Petr Jiříček se narodil 5. července 1980 jako dvojče, v rodišti českého skladatele Bedřicha Smetany, v Litomyšli.¹

Jeho otec František Jiříček byl varhaníkem v litomyšlském farním kostele Povýšení sv. Kříže, a také učitelem v Lidové škole umění, kde vyučoval hru na klavír. Není tedy divu, že od malička měl Petr predispozice pro věnování se této oblasti lidského působení. Na toto své rané období vzpomíná Jiříček takto: „*Od malička jsme s rodiči hodně chodili po výletech, a to znamená i hodně zpívali. Pamatuji si, že jsme běžně, ještě jako předškolní děti, se sourozenci dělali vícehlasy.*“²

Byť Jiříčkovi čtyři starší sourozenci proklouzli otci mezi prsty, malý Petr se nevyhnul jeho pedagogickému působení a musel hrát již od malička. Již v první třídě základní školy ho otec zapsal do Lidové školy umění v Litomyšli, kde jej ve hře na klavír a později i na varhany vzdělávala paní Marie Heylová. Ovšem jako většinu dětí v tomto věku je obtížné udržet u klavíru a výjimkou nebyl ani Petr: „*Popravdě, celé své dětství jsem chtěl po vzoru svých starších bratrů dělat cokoliv, jen ne hrát na klavír, a také jsem tak činil. Chodil jsem do všech možných sportovních kroužků – hudebka byla na konci seznamu a ještě dvakrát přeškrtnutá.*“ V hudebních začátcích mu pomáhal otec, ale po pár letech vzájemného vztekání u klavíru otec pochopil, že nemá smysl na Petra tlačit.³

Otec hudebně vedl i jeho sestru, dvojče, která hrála na zobcovou flétnu. Ovšem po určité době hry zanechala, neboť rodina neměla finance na zakoupení příčné flétny.⁴

Po absolvování povinné školní docházky nastalo pro Petra Jiříčka období, kdy musel pomyslně pohnout kormidlem a namířit svůj budoucí život správným směrem. Sám však neměl jasnou představu. Jeho otec i jeho hudební pedagožka v něm viděli talent, a tak jej přihlásili na pardubickou konzervatoř na obor Hra na varhany. Podle Jiříčka šlo o jeden velký podvod, kdy mu bylo řečeno, že jedou na konzervatoř pouze zkontrolovat soutěžní program,

¹ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

² Tamtéž

³ Tamtéž

⁴ Tamtéž

ve skutečnosti jej jeli „předvést“.⁵ Na pardubickou konzervatoř byl přijat a v letech 1995-2001 zde studoval hru na varhany u Josefa Rafaji.⁶

Po úspěšném absolvování konzervatoře dál pokračoval ve studiích na univerzitě v Hradci Králové, kde v letech 2001-2006 studoval u doc. PhDr. MgA. Františka Vaníčka, Ph.D. hru na varhany.⁷ Jelikož už od svých 14 let Jiříček doprovázel bohoslužby a v průběhu studia na konzervatoři vedl různé pěvecké sbory, započal ve stejném roce také studium sbormistrovství chrámové hudby.⁸

V průběhu studií v Hradci Králové se Jiříček zúčastnil soutěže ve hře na varhany na Slovensku: „... což byl výměnný obchod s mým pedagogem, který mě za to nechal odabsolvovat na domácím nástroji v Litomyšli. Zpackal jsem, co se dalo, za což mě porota odměnila druhým místem.“ Na dobu studií v Hradci Králové vzpomíná Jiříček velmi rád, hlavně na pana profesora, který ho učil hře na varhany.⁹

Od roku 2003 vedl Jiříček pěvecký sbor *L'Oktet*, který v začátcích zpíval pouze o vánocích. Později začal zpívat i na koncertech během roku. Soubor byl složen z Jiříčkových hudebně založených přátel, kteří se později stali jádrem nového, většího tělesa *Vox Humana*, které Jiříček založil v roce 2011. *Vox Humana* - tento smíšený pěvecký sbor plnil funkci chrámové sboru, který Jiříček využil pro premiérové uvádění svých vlastních kompozic. Sbor je v současné době neaktivní: „Abych pravdu řekl, už pět let nemáme pravidelné zkoušky. Práce se sborem mě velmi bavila, ale neustálé přemlouvání a domlouvání zpěvákům, aby chodili včas, případně vůbec, mi bralo veškeré síly. Sbor premiéroval většinu mých tehdejších kompozic. Členů bylo kolem dvaceti.“ vyjádřil se Jiříček.¹⁰

Nyní žije Petr Jiříček v Litomyšli a působí na Základní umělecké škole Bedřicha Smetany, kde vyučuje hru na varhany a klavír, učil také sborový zpěv. Jeho nynější pozice je zástupce ředitele.¹¹

V osobním životě se Jiříček nevěnuje pouze hudbě a komponování. Jeho největším koníčkem v posledních letech je Krav Maga, systém izraelské sebeobran. Také se hojně

⁵ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

⁶ STRATÍLKOVÁ, Marie. Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo. s. 8

⁷ Tamtéž

⁸ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

⁹ Tamtéž

¹⁰ Tamtéž

¹¹ STRATÍLKOVÁ, Marie. Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo. s. 8

věnuje cyklistice, kdy na jaře začíná trénovat a v létě podniká s přáteli dlouhé poutní cesty po Evropě. V roce 2022 podnikl cyklopout' na Ukrajinu a o této cestě a dalších dvou pojednává ve své nově vydané knížce *Na kole z Litomyšle do Moldavské Bukoviny, Kyjeva a Soluně* (2022). Nezanedbává ani rodinu, má tři děti a všechny projevují hudební nadání.¹²

Pro pestrost aktivit, které Jiříček provozuje a celkovou časovou vytíženost se musel vzdát postu regenschoriho a titulárního varhaníka v litomyšlském farním kostele Povýšení sv. Kříže a nyní hraje pouze příležitostně, převážně během významných liturgických slavností.¹³

¹² DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

¹³ Tamtéž

2. Dílo Petra Jiříčka

Jiříčkovy kompoziční sklony se projevovaly již od dětství, od malička improvizoval a dnes to považuje za zcela přirozené.¹⁴ Tento improvizační talent se mohl dále rozvíjet při doprovodu bohoslužeb, kde se improvizace hojně využívá. Jiříček je doprovázel již od svých 14 let, kdy ho otec poprvé pustil za varhany během bohoslužby. První skladbičky začal psát během 6. nebo 7. třídy základní školy. Tyto první kompoziční pokusy se ale nedochovaly, protože Jiříček začal své kompozice uchovávat až od 17 let (od r. 1997).¹⁵

Marie Stratílková dělí jeho kompozice do dvou skladatelských období. V prvním skladatelském období (1997-2008) se Jiříček zaměřuje na písně, písňové cykly, menší sólové varhanní a klavírní skladby, duchovní hudbu a nástrojové koncerty (*Koncert pro sólové varhany* – 2004). V druhém skladatelském období (od r. 2009) se Jiříček pouští do větších, náročnějších hudebních forem jako jsou muzikály a mše, kterým je věnována následující kapitola. V prvním období komponoval spíše pouze ze své vlastní iniciativy, kdežto v druhém období jej spíše tlačila časová tíseň termínů odevzdání objednávek.¹⁶ Právě v tomto svém druhém skladatelském období se dostal více do povědomí jako skladatel a získává tak stále více objednávek na skladby.¹⁷

Těžiště jeho tvorby je ve vokálně-instrumentálních skladbách.¹⁸ Ve svých dílech propojuje hudbu liturgickou se světskou populární hudbou. Jiříček se o tomto propojení vyjádřil takto: „...*je mi jasné, že populární hudba v kostele může někoho nadýmat. Já s tím problém nemám, ale záleží na kvalitě. Bídny bigbít v kostele je stejně slabý jako bídny varhanní preludium.*“¹⁹ Sám se ale nespécializuje na určitý druh hudby, má rád klasickou artifiální i populární nonartifiální hudbu.²⁰

„Jiříček do artifiální hudby řadí veškerou instrumentální hudbu, většinu sborových děl (například s doprovodem varhan), a většinu písní. Jako nonartifiální označuje písně, které doprovází kytara, skladby, ve kterých jsou bicí nástroje apod. a kompozice muzikálového charakteru oscilují mezi hudbou artifiální a nonartifiální.“²¹

¹⁴ STRATÍLKOVÁ, Marie. Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo. s. 9

¹⁵ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

¹⁶ STRATÍLKOVÁ, Marie. Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo. s. 9-10

¹⁷ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

¹⁸ STRATÍLKOVÁ, Marie. Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo. s. 16

¹⁹ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

²⁰ STRATÍLKOVÁ, Marie. Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo. s. 63

²¹ Tamtéž, s. 16

Mezi jeho nejvýznamnější kompozice patří:

- kompozice muzikálového charakteru: *Živé pašije* (2010), *Poutník* (2011), *Píseň písní* (2012) a *Hodinky* (2014)
- mše: *Mše pro smíšený sbor a sólový soprán* (2004), *Mše Na cestě* (2007), *Mše As dur* (2015), *Missa Cantata* (2022)
- nástrojové koncerty: *Koncertík pro trubku* (2002), *Koncert pro sólové varhany* (2004), *Koncertík pro pravou rohu a levého klavíristu* (2013), *Koncert pro hoboj a varhany Little Walshingham* (2019), *Concerto pro sólové varhany SPIRITUS SANCTUS*, *Concerto pro violoncello a varhany*²²

Za zmínku stojí i jeho dílo *Devět improvizací na české duchovní písně* (2018) určeno pro sólové varhany s bohatší rejstříkovou dispozicí.²³ Jedná se o soubor skladeb, v němž jsou zpracovány motivy duchovních písní z českého kancionálu. Jiříček si vybral 3 postní, 3 velikonoční a 3 mariánské písně, jež zpracovány různými formami, ať už jako chorální předehra, variace nebo fuga.²⁴ Původně chtěl Jiříček napsat skladeb 18, kde by kromě výše zmíněných zahrnul i písně k Pánu Ježíši, adventní a vánoční, ale protože tento soubor skladeb vznikl trochu kuriozně, a to v pracovní době během volných chvil mezi vyučovacími hodinami v ZUŠ, kterých postupně ubývalo, dokončil Jiříček pouze polovinu skladeb. Na otázku proč dílo nepremiéroval sám s vtípem a nadsázkou odpověděl: „*Já bych to nezahrál, já zas tolik volného času v pracovní době nemám, abych mohl cvičit...*“ Soubor proto premiérovala významná česká varhanice Lucie Guera Žáková 22. května 2019 v kostele Povýšení sv. Kříže v Litomyšli. Do premiéry tohoto díla byl zapojen i Jiříčkův sbor *Vox Humana*, který vždy předzpíval původní píseň, po níž následovala samotná kompozice. Současně s tímto dílem byl premiérován i *Koncert pro hoboj a varhany Little Walshingham* (2019), kde se partu hoboje ujal Jiříčkův kamarád Pavel Korbička.²⁵

Neměli bychom opomenout ani jeho drobnější liturgickou tvorbu pro scholu či sbor jako je proprium pro slavnost *Ježíše Krista Krále* (2011) nebo *Responsoriální žalmy* (2010-

²² JIŘÍČEK, Petr. Seznam skladeb. jiricekpetr.cz [online]. [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

²³ Tamtéž

²⁴ JIŘÍČEK, Petr. Devět improvizací na české duchovní písně [online]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

²⁵ JIŘÍČEK, Petr. Petr Jiříček - 9 improvizací pro varhany na české duchovní písně [záznam koncertu]. In: Youtube.com [online]. [cit. 2022-11-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=aYkqcJ0OvRg&t=423s>

2011), které napsal pro vybrané liturgické slavnosti. V roce 2020 napsal responsoriální *Žalm pro Káju* určený pro primiční mši (28.6. 2020) litomyšlského kaplana P. Karla Dvořáka.²⁶

Několik skladeb (*Ciaconna pro Kátu* – 2013) napsal pro žáky ZUŠ přímo na míru kvůli soutěžím, protože ho o to požádali kolegové.²⁷

Ještě do nedávna psal Jiříček své kompozice ručně, vystačil si tedy pouze s notovým papírem a tužkou. Marie Stratílková ve své bakalářské práci uvádí: „*Jeho notový rukopis je poměrně čitelný, přehledný, ale poměrně stručný, jsou vněm zaznamenány hlavně noty, poznámky k dynamice a označení tempa a agogiky jsou většinou vynechány, nebo bývají často zapsány česky.*“²⁸

Dnes už Jiříček zapisuje své skladby přímo v notačním programu. „*Se psaním ručně jsem sekl už před pár lety! Interpreti se na mě nad mými rukopisy mračili čím dál víc, takže jsem sáhl po Sibeliovi. Je to tuze velká pomoc.*“ okomentoval Jiříček tuto zásadní změnu. Skladby, které dříve napsal ručně, zpětně nepřepisuje. Sám je příliš zaneprázdněný a hlavně líný na to, aby trávil čas zdlouhavým přepisováním not do počítače. Pokud tedy vznikly nějaké počítačové přepisy dříve napsaných skladeb, psal je většinou někdo z Jiříčkových přátel nebo interpretů, kteří chtěli jeho dílo provést.²⁹ Přepsaný notový materiál k jeho *Mši As dur* nabízí i tato bakalářská práce (viz. kapitola 5).

²⁶ FARNOST LITOMYŠL. *Sestřih primiční mše svaté Káji Dvořáka - Litomyšl - 28.6.2020*. In: Youtube.com [online]. [cit. 2023-01-13]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=_iZVQ87iVPQ

²⁷ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

²⁸ STRATÍLKOVÁ, Marie. Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo. s. 12

²⁹ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

3. Mše Petra Jiříčka

Tato kapitola stručně představuje všechny doposud napsané mše Petra Jiříčka. I v této vážné formě, která zní v chrámech již po staletí, můžeme shledat žánrovou pestrost. Je to jasný důkaz širokého Jiříčkova skladatelského působení. Za obdiv stojí odvaha, s níž Jiříček píše nonartificiální hudbu pro prostředí, ve kterém jsme zvyklí slyšet spíše artificiální hudbu, jako pro Čechy typickou Rybovu Českou mši vánoční popřípadě Mozartovy krátké mše a další skladby vážného charakteru.

3.1 Mše pro smíšený sbor a sólový soprán

První mše Petra Jiříčka vznikla v roce 2004. Jak již název napovídá, je určena pro smíšený sbor a sólový soprán bez doprovodu. Napsal ji pro svůj vokální soubor *L'Oktet*.³⁰ Jedná se o skladbu psanou v tónině D dur zahrnující všechny ordinární části mše: *Kyrie*, *Sláva*, *Věřím*, *Svatý* a *Beránku Boží*.³¹

Nutno podotknout, že nebýt Františka Beneše, dlouholetého litomyšlského vikáře, by tato mše vůbec nevznikla. Právě on požádal Jiříčka o novou kompozici, neboť byl jeho velkým obdivovatelem a podporovatelem.³²

3.2 Mše – Na cestě

Pokud první mši podle Jiříčkova dělení můžeme označit jako hudbu artificiální, jeho druhá mše, *Mše – Na cestě*, je bez pochyby skladbou nonartificiální. Vznikla v roce 2007 pro kapelu NOTYTAKY, v níž hrál Jiříček s kamarády. Sám říká, že *Mše - Na cestě* je pokusem o poprockové zpracování ordinária. “³³

Kromě ordinárních částí zahrnuje mše i části propriální a žalm. Ordinární části *Kyrie*, *eleison*, *Sláva* a *Věřím* jsou určeny pro dva hlasy, *Svatý* dokonce pro tři hlasy. Všechny ordinární části textem odpovídají předepsaným liturgickým textům.³⁴

Jako proprium složil Jiříček několik písní. Pro vstup kněze je určena píseň *Milosrdný*. Jedná se o píseň o dvou slokách s krátkým refrénem. K evangeliu je určena píseň *Každé ze*

³⁰ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

³¹ STRATÍLKOVÁ, Marie. Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo. s. 26

³² Tamtéž

³³ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

³⁴ JIŘÍČEK, Petr. Mše – Na cestě [online]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

tvých slov – píseň o jedné sloce s repeticí o oktávu výše. Pro obětní průvod je složena píseň *Řekl mi*, v níž zaznívá kromě melodické linky také sólový nástroj. Ke svatému přijímání jsou určeny hned dvě písně. Píseň *Zdalo se mi* a píseň *Na cestě*, podle které nese název i celá mše. Mši uzavírá píseň *Kam teď mám jít?*³⁵

Součástí mše je i zhudebněný žalm 118 – *Oslavujte Hospodina, neboť je dobrý, jeho milosrdenství trvá navěky*. Žalмовou odpověď lidu zastupuje refrén na text „Aleluja“, který se opakuje po každém verši žalmu.³⁶

Notový zápis je realizován pomocí melodické linky hlasu/hlasů, nad kterou je pomocí akordických značek napsán doprovod. Nikde není předepsána konkrétní instrumentace. Předpokládá se obsazení rockové kapely.³⁷

3.3 Mše As dur

Pro úplnost této kapitoly a časovou posloupnost vzniku mši je zde *Mše As dur* uvedena. Podrobnější informace o vzniku a rozbor této mše je proveden až v následujících kapitolách.

3.4 Missa Cantata

Missa Cantata vznikla v roce 2021 na objednávku pro litomyšlský smíšený sbor *Vlastimil*, který v roce 2022 oslavil výročí 160 let fungování sboru. Podmínkou pro kompozici byl malý hlasový rozsah a nesložitá struktura. Dalším kritériem bylo použití klavíru jako doprovodného nástroje místo varhan, což Jiříček uvítal, protože různorodost varhan v Česku je velmi limitující. Díky použití klavíru, se mohl Jiříček náležitě vyřádit, což je v partu klavíru zřetelné.³⁸

Mše měla premiéru o slavnosti Nejsvětější Trojice 12. června 2022 v kapitulním kostele Povýšení sv. Kříže v Litomyšli. Dirigoval Martin Profous a na klavír hrála Markéta Hegrová.³⁹

Z prostorových důvodů stál asi čtyřicetičlenný sbor při premiéře před obětním stolem. Objevil se v něm také Petr Jiříček, který se premiéře zúčastnil jako sborový zpěvák (tenor).⁴⁰

³⁵ JIŘÍČEK, Petr. Mše – Na cestě [online]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

³⁶ Tamtéž

³⁷ Tamtéž

³⁸ DVORÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

³⁹ ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [V neděli 12. června při mši...] In: Facebook [online]. 6. 6. 2022 [vid. 2022-09-11]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile/100066801338702/search/?q=Missa%20Cantata>

Na rozdíl od výše zmíněných mší, které jsou psány v češtině (kromě první části Kyrie, kterou Jiříček vždy ponechal v původním latinském znění) je celá *Missa Cantata* napsána jako latinské ordinárium, na což odkazuje i samotný název mše. Mše zahrnuje všechny části ordinária: *Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus* a *Agnus Dei*.⁴¹

⁴⁰ VLASTIMIL LITOMYŠL. *Petr Jiříček: MISSA CANTATA* [záznam premiéry]. In: Youtube.com [online]. [cit. 2023-01-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=d0paGbCzccs>

⁴¹ JIŘÍČEK, Petr. *Missa Cantata* [online]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

4. Mše As dur

Myšlenka zkomponovat slavnostní mši pro smíšený sbor a varhany napadla Petra Jiříčka přímo za varhanami během interpretace Mozartovy Korunovační mše, která byla uvedena v rámci festivalu Smetanova Litomyšl v roce 2014.⁴²

Impulsem pro napsání této mše byla prosba Jiříčkova kamaráda, sbormistra Petra Poslušného, o novou mši pro pěvecký sbor v Nových Hradech. Samotný proces kompozice trval Jiříčkovi pouze týden.⁴³

*„Bylo to o letních prázdninách, kdy mi vzniklo „hluché“ období zapříčiněné zánětem průdušek, kvůli kterému jsem byl nucen posunout o 14 dní plánovanou pouť na kole z Litomyšle do Londýna. Volného času s antibiotiky jsem využil ke komponování.“*⁴⁴ okomentoval Jiříček. Zde vidíme, že cyklistika je jeho další velkou zálibou.

Mše spatřila světlo světa roku 2015. Když ji Jiříček předal sboru v Nových Hradech, do interpretace se jim příliš nechtělo. Patrně kvůli obtížnosti. *„Zpětně to беру jako kompoziční pochybení, vlastně jsem nezvládl zadání, napsat mši pro amatérský sbor.“*⁴⁵ hodnotí Jiříček tuto nevydařenou zakázku.

Prvního uvedení této mše se tedy ujal tehdejší Jiříčkův sbor *Vox Humana*. Dílo mělo koncertní premiéru 10. července 2016 v kostele Povýšení sv. Kříže v Litomyšli. Na varhany hrál Petr Jiříček a dirigovala Jana Mimrová.⁴⁶

Skutečnou premiéru, kdy dílo zaznělo při mši, bylo o Velikonocích 16. dubna 2017 v piaristickém chrámě Nalezení sv. Kříže v Litomyšli. Kromě oslavy zmrtvýchvstalého Spasitele se při mši světily tři nové zvony právě pro kostel Nalezení sv. Kříže.⁴⁷

Petr Jiříček na premiéře dirigoval. O varhanní part se postarala jeho kolegyně ze ZUŠ, varhanice Iveta Benešová. V té době byly varhany s mechanickou trakturou (pozn. Soubor zařízení spojující hrací stůl, klaviatury, rejstříky, pomocná zařízení se vzdušnicí, tónovými a

⁴² SMETANOVA LITOMYŠL 2014. Program [online]. Litomyšl, 2014. Dostupné z: https://issuu.com/barborakrejci/docs/sl2014_programova_brozura

⁴³ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [V neděli 10. července se uskutečnil...]. In: Facebook [online]. 11.7. 2016 [vid. 2023-01-15]. Dostupné z:

<https://m.facebook.com/media/set/?set=a.898622213617319.1073741838.684962798316596&type=3>

⁴⁷ CMS TV @ FILM STUDIO COMVISION. LITOMYŠL - Nové zvony poprvé zazvonily na Boží hod velikonoční 16.4.2017. In: Youtube.com [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=vE7cdD1Q_o0

rejstříkovými ventily nástroje.⁴⁸) v piaristickém chrámu ve velmi špatném stavu. Odpor kláves překračoval veškeré snesitelné meze, a tak po varhanici na konci mše zůstaly na obou manuálech krvavé stopy, neboť se jí během hry utrhly nehet.⁴⁹

*„Ohlasy posluchačů byly dobré, ale nic bouřlivého... Reakce varhanice už bouřlivá byla, zvláště směrem k manikúře.“*⁵⁰ vzpomíná Jiříček s úsměvem.

Tímto počínem ukončil Jiříček svoji sbormistrovskou činnost: *„Premiéra pro mě byla posledním impulzem, abych vedení sboru zanechal. Byl jsem po ní tak vyštávený, že jsem nechtěl o sbormistrovské činnosti ani slyšet. Ten pocit mě doprovází vlastně dosud. Nejde o samotné vedení sboru během zkoušek a přípravu na vystoupení, to už je jen třešinka na dortu, ale řešení pozdních příchodů zpěváků na zkoušky a neustálé přemlouvání zpěváků, mě totálně vysálo. Na tyto administrativní činnosti by pochopitelně měl být někdo jiný... Jinak ale na časy se sborem vzpomínám moc rád, vyzní to trapně fotbalově, ale my jsme opravdu byli skvělá parta.“*⁵¹

Mše As dur zazněla v Litomyšli ještě jednou, a to při koncertě, který doprovázel uvedení Jiříčkova cestopisu *Na kole z Litomyšle do Medžugorie, Londýna a k Hoře křížů* 25. listopadu 2018 v zámeckém pivovaru.⁵²

Jelikož je rukopis mše ke stažení na Jiříčkových webových stránkách, je možné, že zazněla i jinde.

Byť v notovém zápise na titulní straně uvedl, že mše je určena pro varhany nebo klavír, sám se přiklání pro provedení s varhanami.⁵³

Na otázku, zda má pro něj toto dílo nějaký zásadní význam, Jiříček odpověděl: *„Šlo o jednu z etap mého kompozičního života, skladby si cením stejně jako ostatních, tak nějak normálně.“*⁵⁴

⁴⁸ BERNAT, Petr. Varhanní slovník. *Anatomie-varhan.cz* [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z: <http://www.anatomie-varhan.cz/>

⁴⁹ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ Tamtéž

⁵² ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [Náš varhaník...]. In: Facebook [online]. 18. 11. 2018 [vid. 2023-01-15]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/profile/100066801338702/search/?q=Petr%20Ji%25%99%C3%AD%C4%8Dek>

⁵³ DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem.

⁵⁴ Tamtéž

5. Notový materiál ke Mši As dur

Jak již bylo zmíněno, Petr Jiríček dlouho psal své skladby pouze ručně, což nebylo pro interprety příliš pohodlné, proto je součástí této práce přepsaný notový materiál (viz. příloha).

Pro přepis notového materiálu byl použit program MuseScore3 verze 3.6.1. Pro lepší přehlednost byly jednotlivé sborové hlasy rozděleny do samostatných řádků oproti originálu, kde jsou sborové hlasy redukovány do dvou řádků. Pouze v části *Sláva* byla ponechána sazba sboru ve dvou řádcích z důvodu přítomnosti systému sólového kvartetu. Varhanní part zůstává beze změny. Oproti originálu bylo velké tiskací písmo nahrazeno malým tiskacím písmem s doplněnou interpunkcí. Spojování not trámci z velké části odpovídá originálu. Pro lepší orientaci při rozboru skladby a při praktickém nácvičku byly jednotlivé části rozděleny na logické úseky a označeny velkými tiskacími písmeny.

Z praktických důvodů byly vytvořeny i samostatné party pro sbor a varhany.

6. Stručná analýza díla

Mše As dur zahrnuje všechny části ordinária: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei. Dříve samostatná část Benedictus je podle dnešních zvyklostí součástí části Sanctus. Petr Jiříček pro pojmenování jednotlivých částí ordinária použil české názvy (Sláva, Věřím, Svátý, Beránku Boží) kromě první části Kyrie, kde setrval u latinského pojmenování. Celá mše je tedy kromě první části psána v češtině.

Jedná se o dílo radostného, tonálního charakteru. Jiříček se inspiroval napříč hudební historií a používá prvky charakteristické pro určitá období – imitace a sekvencování (baroko), harmonická jednoduchost a střídmost (klasicismus), lyričnost a napětí (romantismus), jazzové prvky. Můžeme tvrdit, že mše je fúzí několika stylů. Výše zmíněné prvky se nevyskytují vždy současně, vstupní část *Kyrie* určitě nemůžeme označit za lyrickou ba naopak za velmi energickou. Jiříček v díle odvážně používá jazzových prvků jako je například triola, synkopy, chromatické postupy a další. Jazzové prvky jsou nejpatrnější v části *Veřím*, ale je jimi decentně protkáno celé dílo.

Jednotlivé části díla jsou od sebe výrazově odlišeny. Každou část lze popsat určitým slovem či náladou: *Kyrie* – slavnostně, radostně, *Sláva* – pokorně, velebně, *Veřím* – pohodově, odlehčeně, „rošťácky“, *Svátý* – majestátně, pokorně, *Beránku Boží* – lyricky, s prosbou. Všechny tyto nálady vyjadřuje sám Jiříček poznámkou u tempového označení.

Jak již bylo řečeno, nápad pro zkomponování této mše dostal Jiříček během interpretace Mozartovy Korunovační mše. Inspirace je zde evidentní zejména v použití cyklické formy, kdy se v závěrečné části *Beránku Boží* objevuje melodie z první části *Kyrie*, což dílu dodává jednotnost a tematické zaoblení. Totéž použil i Mozart v Korunovační mši, kdy se melodie z úvodní části *Kyrie* objevuje v poslední části *Agnus Dei*.

Pro provozování díla je dostačující menší smíšený sbor, 4 sólisté (SATB) a varhany popřípadě klavír. Sólisté mohou být současně sboroví zpěváci, protože jediný sólový výstup je pouze v druhé části *Sláva*. V takovém případě, kdy jsou sólisté součástí sboru, je dostačující soubor o osmi zpěvácích. V tabulce jsou uvedeny potřebné rozsahy hlasů.

Hlas	Potřebný hlasový rozsah
Soprán	b – as ²
Alt	b – f ²
Tenor	B – g ¹
Bas	G – f ¹

Tab. 1: Hlasové rozsahy

Provedení mše zabere zhruba 15 minut, můžeme ji tedy označit jako missu brevis, ale pro svůj radostný charakter také jako missu solemnis.

V následujících podkapitolách jsou rozebrány jednotlivé části mše po formální stránce.

6.1 Kyrie

Dílo otevírá devítitaktová varhanní předehra ve forte. V posledních dvou taktech předehry se objevují dvě velké trioly, které posluchače připravují na nástup sboru s hlavním tématem a věští tak jazzový ráz mše. Celá předehra je jakousi prodlevou na dominantě, kterou varhaník hraje levou rukou respektive pedálem. Tempo je dáno větou: *Al se práší za kočárem*, což může na interprety působit především psychologicky a správně je naladit, nažhavit. Toto sdělení je upřesněno počtem úderů za minutu.

Sbor nastupuje v plné síle s radostným refrénem *Kyrie eleison*, který se v průběhu první části opakuje hned třikrát. To naznačuje formu této části: [předehra] [refrén] [a] [refrén] [b] [refrén] [závěr]. Refrén je symetrická perioda o osmi taktech. Předvětí o čtyřech taktech končí polovičním závěrem na dominantě. Závětí je zakončeno celým závěrem na tónice. Autor zvolil řeckou výslovnost slova *eleison* tj. e-le-i-son na rozdíl od latinské výslovnosti e-lei-son.

The image displays a musical score for the Kyrie eleison refrain, divided into two systems. The first system, labeled 'Předvětí' (Prelude), spans measures 10 to 13. The second system, labeled 'Závětí' (Conclusion), spans measures 14 to 17. Each system includes staves for Soprano (S.), Alto (A.), Tenor (T.), and Bass (B.) voices. The lyrics are: *f Ky - ri - e e - le - i - son, ky - ri - e e - le - i - son.* The score is written in a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a 4/4 time signature. The music features a mix of quarter, eighth, and sixteenth notes, with a prominent triplet in the final two measures of each system.

Obr. 1: Předvětí a závětí refrénu

Od taktu 18 (písmeno B) následuje devítitaktová perioda s předvětím o čtyřech taktech a závětím o pěti taktech. Je to kontrastní část k refrénu, neboť sbor má předepsanou dynamiku pianissimo. Vedoucí úlohu má zde soprán, který uvádí rytmický motiv, na který odpovídají všechny ostatní hlasy. Nástup refrénu slavnostně otevírají dvě šestnáctinové noty se čtvrt'ovou notou ve varhanním partu, připomínající kratičkou fanfáru.

18 **B** Motiv Sjednocení hlasů

S. *pp* Ky - ri - e **Odpověď** e - le - i - son, ky - ri - e **Nedokončená odpověď** e - le - i - son.

A. *pp* Ky - ri - e e - le - i - son, ky - ri e - le - i - son.

T. *pp* Ky - ri - e e - le - i - son, ky - ri e - le - i - son.

B. *pp* Ky - ri - e e - le - i - son, ky - ri e - le - i - son.

Obr. 2: Předvěti části B

Po refrénu následuje opět kontrastní část. Od taktu 35 (písmeno D) si vzájemně odpovídají soprán s tenorem, přičemž ve čtyřtaktovém předvětí odpovídá tenor sopránu a ve stejně dlouhém závětí soprán tenoru.

Následuje poslední zopakování refrénu, k němuž jsou připojeny tři takty, v nichž se opakuje poslední rytmický motiv na slova *eleison*. Nejprve v pianissimu a následně augmentovaný ve fortissimu.

49 Motiv Kontrastní zopakování Závěrečná augmentace motivu

S. ky - ri - e e - le - i - son, *pp* e - le - i - son, *f* e - le - i - son.

A. ky - ri - e e - le - i - son, *pp* e - le - i - son, *f* e - le - i - son.

T. ky - ri - e e - le - i - son, *pp* e - le - i - son, *f* e - le - i - son.

B. ky - ri - e e - le - i - son, *pp* e - le - i - son, *f* e - le - i - son.

Var. *p* *f*

Obr. 3: Závěr části Kyrie

Část *Kyrie* končí akordem *As dur* ve varhanním partu. Nutno podotknout, že celá

část je v tónině As dur v alla breve.

	Forma						
Díl:	[předehra]	[refrén]	[a]	[refrén]	[b]	[refrén]	[závěr]
Takt:	1-9	10-17	18-26	27-34	35-42	43-50	51-53

Tab. 2: Formální schéma - Kyrie

6.2 Sláva

Druhá část mše, Sláva, je psána v tónině As dur. Až na výjimky je téměř celá psána ve 2/2 taktu. Začíná invokací sólového tenoru *Sláva na výsostech Bohu*, kterou může zpívat sám kněz nebo sborový zpěvák. Následuje krátká jednotaktová varhanní předehra, kde jsou použity nepravidelné rytmické skupiny, dvě trioly a jedna kvintola. Od taktu 3 (písmeno A) navazuje sólový kvartet (SATB) na vstupní invokaci tenoru prostou melodií v unisonu. Tempo je dáno počtem úderů za minutu a poznámkou: *Skoro bych tak řekl zbožně*, z čehož plyne dynamika a celkový výraz. Od taktu 11 (písmeno B) pokračuje v melodii sbor také v unisonu s klidným výrazem.

Varhanní part dodává houpavý rytmus díky použití tzv. křížového polyrytmu 2:3, jehož podstatou je kombinace dvou rytmických prvků. V tomto případě se jedná o zkřížení čtvrt'ových triol s osminovými hodnotami. Křížový polyrytmus bývá hojně využíván v jazzu. Při doprovodu sboru se nad tímto polyrytmem objevuje ve výšce znějící nová melodie.

Od taktu 19 (písmeno C) zaznívá dialog mezi sólovým kvartetem a sborem. Sólový kvartet předzpěvuje a sbor odpovídá. Celá tato radostná pasáž končí sjednocením sólového kvartetu a sboru na slovech *smiluj se nad námi*. Tuto část můžeme označit, podobně jako v části *Kyrie*, refrénem, neboť se v průběhu s malými obměnami několikrát opakuje.

The image shows a musical score for the beginning of the 'Glory' section. It consists of two systems. The top system is for the vocal ensemble (Sb.) and includes the lyrics: 'Pa-ne a Bo-že ne - bes - ký Krá - li, Bo-že, Ot - če vše - mo - hou - cí.' The bottom system is for the harp (Var.) and illustrates a cross-rhythm of 2:3, with the right hand playing eighth-note trioles and the left hand playing quarter notes.

Obr. 4: Křížový polyrytmus, melodie znějící ve výšce

Obr. 5: Refrén – dialog sólového kvartetu a sboru

Po refrénu zaznívá jednotaktová mezihra, totožná s předehrou na samotném začátku, která celý proud hudby zklidňuje. Sbor pokračuje od taktu 28 (písmeno D) v liturgickém textu od slov *Neboť ty jediný jsi svatý* již známou melodií.

Dvakrát zopakovaný refrén na závěr dodává slavnostní a radostný ráz celé skladbě, což je zapříčiněno hlavně hudební složkou. Textová složka refrénu má spíše kající charakter. Je kladen důraz na prosbu o smilování, na slova *smiluj se nad námi* než na chválu Boha, což bývá u části *Sláva* obvyklejší. Ve spojení s částí *Kyrie* vzniká jakýsi zaoblený celek po textové stránce.

Celková forma této části je [invokace] [předehra] [a] [a´] [refrén] [předehra^m] [a] [refrén´] [refrén´´].

Forma	
Díl:	Takty:
[invokace]	1
[předehra]	2
[a]	3-10
[a´]	11-18
[refrén]	19-26
[předehra ^m]	27
[a]	28-35
[refrén´]	19-24 a 36
[refrén´´]	19-24 a 37-38

Tab. 3: Formální schéma - *Sláva*

6.3 Věřím

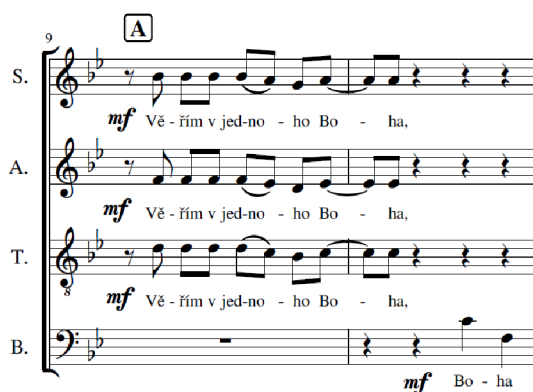
Část *Věřím* je nejdelší částí díla. Má 110 taktů a je psána v tónině B dur ve 4/4 taktu. Poznámka autora *pohodička jazz* naznačuje celkový styl této části.

Varhany začínají hrát osmitaktovou předeheru, v níž se objevuje typický houpavý jazzový rytmus, který posluchače provází celou skladbou a utichá až na samotném závěru v posledních třech taktech, kdy zaznívá poslední akord. Tento ostinátní rytmus hraje varhaník levou rukou. V předeherě hraje varhaník pravou rukou melodii, kde se objevují pro jazz typické synkopy. Byť autor v notovém zápisu výslovně neuvádí rozdělení levé a pravé ruky na dva manuály, lze to vytušit z rozdílné dynamiky pro levou a pravou ruku. Melodie hraná na jiný manuál, zvláště pokud se hraje na průraznější rejstřík, lépe vynikne.

Obr. 6: Část varhanní přede hry

Od taktu 9 (písmeno A) nastupuje soprán, alt a tenor v mezzoforte a přednáší liturgický text. I ve sborovém partu se objevují již zmíněné synkopy, kdy je poslední osmina taktu ligaturou spojena s první osminou následujícího taktu a dochází k přenesení přízvuku. Part basu není v tomto úseku příliš exponován. Protože opakuje poslední slovo předzpívané fráze, má zde funkci spíše jakéhosi textového a harmonického utvrzení. Soprán a tenor postupují většinou rovným pohybem.

Obr. 7: *Věřím* – nástup sboru

Varhanní doprovod je v tomto úseku realizován především akordicky. Od taktu 17 se objevuje ve středním hlase nová doprovodná melodie.

Obr. 8: Varhanní part – melodie ve středním hlase

Od taktu 41 (písmeno C) se již plnohodnotně přidává ke sboru bas. Zaznívá radostný dialog, tentokrát mezi sborem a varhanami. Ona varhanní odpověď může být recitována na jiném manuálu.

Obr. 9: Dialog mezi sborem a varhanami

Varhanní mezihrou o osmi taktech totožnou s předehrou se proud hudby zklidňuje podobně jako v části *Sláva* a sbor pokračuje již známou melodií.

Zajímavý je samotný závěr skladby (od písmene F, takt 98), kdy po odzpívání celého liturgického textu autor předepisuje sboru text *typ-tý-da-ta* a v posledním taktu brumendo, což není v liturgických skladbách běžné. Lze to přirovnat k jazzovému scatu, kdy se používají slova bez smyslu. Jiříček zde jasně propojuje hudbu liturgickou s hudbou světskou. Tento záměr je patrný i v jeho jiných dílech.

Forma části *Věřím* je [předehra] [a] [a´] [b] [b´] [předehra^m] [a] [b] [coda] [závěr].

Forma	
Díl:	Takty:
[předehra]	1-8
[a]	9-24
[a ^c]	25-40
[b]	41-51
[b ^c]	52-61
[předehra ^m]	62-69
[a]	70-85
[b]	86-96
[coda]	97-107
[závěr]	108-110

Tab. 4: Formální schéma - *Věřim*

6.4 Svatý

Jiříček píše část Svatý ve 2/4 taktu v tónině B dur. Skladba začíná krátkou předehrou o jednom taktu a předtaktím o jedné šestnáctině prostým akordem B dur, po němž následuje generální pauza. Tato předehra má spíše funkci uvedení do tóniny a udání tónů sboristům. Při koncertním provedení by tento akord nebyl nezbytně nutný, neboť předchozí část *Věřim* je ve stejné tónině. Při bohoslužbě má tato předehra své opodstatnění, protože se jednotlivé části zpívají odděleně.

Sbor nastupuje v taktu 3 (písmeno A) ve fortissimu s liturgickým textem krásnou melodií. Chvillemi celý proud hudby působí až majestátně, což je v souladu s autorovou poznámkou: *Poklona, prosím*. Toto hlavní téma je symetrickou periodou. Předvětí o sedmi taktech končící na dominantě F dur je spojeno krátkou, jednotaktovou mezihrou se stejně dlouhým závětím. I zde můžeme tvrdit, že se jedná o refrén.

Modulací přes tóninu F dur se dostáváme do subdominantní tóniny Es dur. Následují slavnostní zvolání sboru *hosana* ve forte.

S. *mf* Ne-be i ze - mě jsou pl - ny tvé slá - vy. *f* Ho-sa - na,
 A. *mf* Ne-be i ze - mě jsou pl - ny tvé slá - vy. *f* Ho-sa - na,
 T. *mf* Ne-be i ze - mě jsou pl - ny tvé slá - vy. *f* Ho-sa - na,
 B. *mf* Ne-be i ze - mě jsou pl - ny tvé slá - vy. *f* Ho-sa - na,
mf

Obr. 10: Svatý – modulační část

Od taktu 35 (písmeno C) začíná dnes nesamostatná část Benedictus - Požehnaný. Jiříček setrvává v tónině Es dur a využívá zde imitační techniku. Soprán uvádí model, na který postupně odpovídají hlasy tonální odpovědí. Reperkuse hlasů na slova *požehnaný* je: soprán, alt, tenor, bas. Toto pořadí hlasů se mění při odpovědi na slova *přichází*, kdy se představí nejprve oba vyšší hlasy a následně hlasy nižší. Reperkuse je tedy: soprán, tenor, alt, bas.

S. *mf* Po - žehna - ný, jenž při - chá - zí ve
 A. *mf* Po - žehna - ný při - chá - zí ve
 T. *mf* Po - žehna - ný při - chá - zí ve
 B. *mf* Po - žehna - ný při - chá - zí ve

Obr. 11: Svatý – imitace hlasů

Varhanní mezihrou s triolami, které mohou připomínat fanfáry, se dostáváme přes modulační akord F⁷ (dominanta k B dur) do základní tóniny B dur.

Na mezihru navazuje opět refrén. Původní melodii na slova *Svatý* přejímá alt a soprán vytváří novou melodii ve vyšší poloze. I varhanní doprovod je obohacen o tóny znějící

nad hlavní melodií. Refrén v závěru zaznívá celkem dvakrát a je zakončen prostým tónem B zdvojeným v oktávě ve varhanním doprovodu. Rytmus této dohry imituje rytmus přede hry, což dodává kompaktnost této části.

47

S. Pá - - - ně. *f* Ho-sa - na, *Původní melodie* ho-sana na vý - sos - tech. Ho-sa

A. Pá - - - ně. *f* Sva - tý, Sva - tý, na vý - sos - tech.

T. Pá - - - ně. *f* Sva - tý, Sva - tý, na vý - sos - tech.

B. Pá - - - ně. *f* Sva - tý, Sva - tý, na vý - sos - tech.

Var. *f* 3 3 3

Modulační akord

Obr. 12: Svatý – závěrečný refrén

Forma skladby je [přede hra] [refrén] [modulace] [a] [b] [mezihra] [refrén¹] [refrén²] [závěr].

Forma	
Díl:	Takty:
[přede hra]	1-2
[refrén]	3-18
[modulace]	19-25
[a]	26-33
[b]	34-47
[mezihra]	48-49
[refrén ¹]	50-65
[refrén ²]	50-63 a 66
[závěr]	67

Tab. 5: Formální schéma - Svatý

6.5 Beránku Boží

Poslední část Jiříčkovy mše začíná v tónině es moll. Celou část můžeme rozdělit na dva velké díly: část Beránku Boží (takty 1-32) a finále skladby (takty 33-80).

Skladbu začínají varhany čtyřtaktovou předehrou v pianissimu. Jsou zde výrazné chromatické postupy, které se objevují i nadále ve varhanním doprovodu v průběhu skladby. Liturgický text začíná přednášet samotný alt. Stejný text na téměř shodnou melodii opakuje i tenor. Je to velmi pokorný a lyrický úsek, který vzápětí přechází do výrazově velmi dramatické části (takty 13-20).

Zde je text *Beránku, smiluj se nad námi* rozdělen mezi jednotlivé sborové hlasy, které nastupují rychle po sobě, což může připomínat vzájemné překřikování. Nejedná se však o překřikování v pravém slova smyslu, ale o velmi rychlé a rytmicky přesné střídání tak, aby byla zachována srozumitelnost textu. V posluchači to může vzbudit dojem naléhavosti možná až panického neklidu, což je dáno také změnou tempa, u něhož Jiříček připsal vtipnou poznámku: *Hejbni tím pozadím*. Neklid je dán také výrazněji rytmizovanou basovou linkou ve varhanním partu, která je kontrastní k ostatním relativně statickým hlasům.

B ♩ = 88 Hejbni tím pozadím

The image shows a musical score for the 'Beránku Boží' section. It features five staves. The first four staves are vocal parts with lyrics: 'nad ná-mi', 'nad ná - mi', 'Be-rán-ku', 'Be-rán-ku', 'se', 'smiluj se', 'smiluj se', 'smiluj se', 'smiluj se'. The fifth staff is the organ accompaniment. The tempo is marked '♩ = 88' and the instruction 'Hejbni tím pozadím' is present.

Obr. 13: *Beránku Boží* – střídání hlasů

Proud hudby se zklidňuje v taktu 21. Ve varhanní partu se navrací předehra, která se od úvodní nijak neliší, pouze zde doznívá sborový tenor z předchozí fráze. Od taktu 25 (písmeno C) nastupuje úvodní melodie. Na rozdíl od úplného začátku, kdy tuto melodii zpívá alt a následně tenor, ji zde zpívají bas se sopránem.

V taktu 33 (písmeno D) klidná melodie sopránů ústí do dlouhé, čtyřtaktové prodlevy, pod níž ve forte zaznívá úvodní předehra z *Kyrie*. Z původní tóniny es moll jsme se přes dominantu es dur přesunuli do základní tóniny as dur. Již není pochyb o návratu onoho radostného refrénu z *Kyrie* tentokrát ale na odlišný text.

Melodie refrénu se v taktu 49 mění, protože Jiříček pro umocnění závěru mše používá sekvenční postupy. V taktech 49-51 zaznívá klesající diatonická sekvence. V taktech 52-56 zaznívá rostoucí sekvence využívající sled mimotonálních dominant, při níž neustále roste napětí, které je podtrženo pulzujícími osminovými hodnotami v basu varhanního partu. Vzájemně si odpovídají soprán s basem. Střední hlasy podbarvují tento dialog vokálem „a“.

The image shows a musical score for measures 52-56. It features four staves: Soprano, Alto, Bass, and Piano. The Soprano part has the lyrics: "ruj nám, da - ruj nám, da - ruj nám, da - ruj nám, da - ruj nám, da-ruj nám". The Alto part has "„A“" and "„A“" with a red bracket labeled "Odpověď" (Answer) under the first two measures. The Bass part has "da-ruj nám, da-ruj nám, da-ruj nám, da-ruj nám, da-ruj nám, da-ruj nám". The Piano part has a dynamic marking of *mf* and a sequence of chords: Fmi, F, B, G7, Cmi, A7, Dmi, H7, Emi, C7. Red brackets above the vocal lines indicate phrasing. The key signature is two flats (Bb, Eb).

Obr. 14: Sled mimotonálních dominant

V taktech 57-60 zní opět klesající diatonická sekvence, které je zopakována i v taktech 61-64, kde soprán vytváří novou melodii ve vyšší poloze a hlavní melodii přejímá alt. Můžeme říci, že při této sekvenci si vzájemně odpovídají alt s basem.

Po těchto sekvenčních vložkách se naposledy opakuje celý refrén. Stejně jako v části *Kyrie* se závěrečný motiv několikrát opakuje v kontrastních dynamikách. Jako poslední odkaz na jazz se v taktu 77 objevuje ve středních hlasech chromatická triola. Celé dílo končí tzv. ženským závěrem: subdominantou des dur a tonikou as dur v plných varhanních akordech.

Obr. 15: Takty 61-64 – Sekvence, melodie ve výšce

Forma této části je: [předehra 1] [a] [b] [předehra 1´] [a´] [předehra 2] [refrén] [sekvence 1] [sekvence 2] [sekvence 3] [refrén] [závěr].

Forma	
Díl:	Takty:
[předehra 1]	1-4
[a]	5-12
[b]	13-20
[předehra 1´]	21-24
[a´]	25-32
[předehra 2]	33-41
[refrén]	42-49
[sekvence 1]	50-51
[sekvence 2]	52-56
[sekvence 3]	57-66
[refrén]	67-74
[závěr]	75-80

Tab. 6: Formální schéma – Beránku Boží

Závěr

Práce zdokumentovala vznik *Mše As dur* Petra Jiříčka, jakožto jedno ze zásadních děl v jeho tvorbě. Dílo bylo zasazeno do kontextu autorovy tvorby a analyzováno. Práce dala nahlédnout do zákulisí vzniku tohoto díla, které může směle zastupovat současnou českou sakrální hudbu.

S dílem byl představen také Petr Jiříček jako pedagog a hudební skladatel, který od malička hledal cestu ke komponování. Práce zaktualizovala a rozšířila tyto informace, zpracované již v předešlých bakalářských pracích. Jelikož Jiříček působil i jako sbormistr, práce poodhalila i jeho sbormistrovskou činnost.

Měli jsme možnost blíže nahlédnout do Jiříčkovy mešní tvorby, kde byly představeny jeho další tři mše: *Mše pro smíšený sbor a sólový soprán*, *Mše – Na cestě* a *Missa Cantata*. Stručně představenou mešní tvorbu můžeme chápat jako prostor pro další historicko - hudebně analytické bádání. Byť byla práce orientována spíše na liturgickou tvorbu, nemusíme se vázat pouze na ni, neboť záběr Jiříčkova skladatelského působení je skutečně široký.

Práce přinesla nový notový záznam jeho *Mše As dur*, který je mnohem čitelnější než původní, což ocení zejména interpreti.

Nechť tato práce poslouží k lepším možnostem provedení *Mše As dur*, ale také jako motivace pro sbory, sbormistry a varhaníky.

Snad se podařilo zviditelnit činnost Petra Jiříčka a jeho dílo, které je téměř celé dostupné na jeho webu a to úplně zdarma. Doufejme, že se najdou dobří hudebníci, které Jiříčkovo dílo zaujme, a budou jeho interpretací dále předávat radost.

Seznam použité literatury

BERNAT, Petr. Varhanní slovník. *Anatomie-varhan.cz* [online]. [cit. 2023-01-15].

Dostupné z: <http://www.anatomie-varhan.cz/>

CMS TV @ FILM STUDIO COMVISION. *LITOMYŠL - Nové zvony poprvé zazvonily na Boží hod velikonoční 16.4.2017*. In: Youtube.com [online]. [cit. 2023-01-15]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=vE7cdD1Q_o0

DVOŘÁK, František. Rozhovor s Petrem Jiříčkem. Litomyšl 14. 11. 2022

FARNOST LITOMYŠL. *Sestřih primiční mše svaté Káji Dvořáka - Litomyšl - 28.6.2020*.

In: Youtube.com [online]. [cit. 2023-01-13]. Dostupné z:

https://www.youtube.com/watch?v=_iZVQ87iVPQ

JIRÍČEK, Petr. Devět improvizací na české duchovní písně [online]. Dostupné z:

<http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

JIRÍČEK, Petr. Missa Cantata [online]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

JIRÍČEK, Petr. Mše As dur [online]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

JIRÍČEK, Petr. Mše – Na cestě [online]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

JIRÍČEK, Petr. *Petr Jiříček - 9 improvizací pro varhany na české duchovní písně* [záznam koncertu]. In: Youtube.com [online]. [cit. 2022-11-05]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=aYkqcJ0OvRg&t=423s>

JIRÍČEK, Petr. Seznam skladeb. jiricekpetr.cz [online]. [cit. 2023-01-13]. Dostupné z:

<http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [Náš varhaník...]. In:

Facebook [online]. 18. 11. 2018 [vid. 2023-01-15]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/profile/100066801338702/search/?q=Petr%20Ji%C5%99%C3%AD%C4%8Dek>

ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [V neděli 10. července se uskutečnil...]. In: Facebook [online]. 11.7. 2016 [vid. 2023-01-15]. Dostupné z:

<https://m.facebook.com/media/set/?set=a.898622213617319.1073741838.684962798316596&type=3>

ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [V neděli 12. června při mši...]. In: Facebook [online]. 6. 6. 2022 [vid. 2022-09-11]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/profile/100066801338702/search/?q=Missa%20Cantata>

SMETANOVA LITOMYŠL 2014. Program [online]. Litomyšl, 2014. Dostupné z:

https://issuu.com/barborakrejci/docs/sl2014_programova_brozura

STRATÍLKOVÁ, Marie. *Petr Jiříček a jeho skladatelské dílo* [online]. Brno, 2018 [cit. 2023-01-19]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/o1ep5/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Ivo BARTOŠ.

VLASTIMIL LITOMYŠL. *Petr Jiříček: MISSA CANTATA* [záznam premiéry]. In:

Youtube.com [online]. [cit. 2023-01-16]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=d0paGbCzc>

Seznam příloh

I. Obrazové přílohy:

Obrázek č. 1: Koncertní provedení Mše As dur, sbor *Vox Humana*

Zdroj: ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [V neděli 10. července se uskutečnil...].

In: Facebook [online]. 11.7. 2016 [vid. 2023-01-15]. Dostupné z:

<https://m.facebook.com/media/set/?set=a.898622213617319.1073741838.684962798316596&type=3>

Obrázek č. 2: Petr Jiříček u varhan v kostele Povýšení sv. Kříže při koncertní premiéře Mše As dur

Zdroj: ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [V neděli 10. července se uskutečnil...].

1.7. 2016 [vid. 2023-01-15]. Dostupné z:

<https://m.facebook.com/media/set/?set=a.898622213617319.1073741838.684962798316596&type=3>

Obrázek č. 3: Plakát – premiéra mše *Missa Cantata*

Zdroj: ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [V neděli 12. června při mši...] In:

Facebook [online]. 6. 6. 2022 [vid. 2022-09-11]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/profile/100066801338702/search/?q=Missa%20Cantata>

Obrázek č. 4: Petr Jiříček se sborem *Vlastimil* po premiérovém uvedení mše *Missa Cantata*

Zdroj: VLASTIMIL LITOMYŠL. [Včera poprvé zazněla...] In: Facebook [online]. 13. 6. 2022 [vid. 2023-01-19].

Dostupné z: <https://www.facebook.com/profile/100057179000710/search/?q=Missa%20cantata>

Obrázek č. 5: Varhany v kostele Nalezení sv. Kříže v Litomyšli

Zdroj: Autor, Litomyšl 24. 8. 2021

Obrázek č. 6: Varhanní stůl v kostele Nalezení sv. Kříže v Litomyšli

Zdroj: Autor, Litomyšl 24. 8. 2021

Obrázek č. 7: Plakát – křes Jiříčkova životopisu

Zdroj: ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST PROBOŠTSTVÍ LITOMYŠL. [Náš varhaník...]. In: Facebook

[online]. 18. 11. 2018 [vid. 2023-01-15]. Dostupné z:

<https://www.facebook.com/profile/100066801338702/search/?q=Petr%20Ji%20C5%99%C3%AD%C4%8Dek>

II. Notové přílohy:

Příloha č. 1 – Petr Jiříček: Mše As dur – rukopis - partitura

Zdroj: JIŘÍČEK, Petr. Mše As dur [online]. Dostupné z: <http://jiricekpetr.cz/seznam-skladeb/>

Příloha č. 2 – Petr Jiříček: Mše As dur – přepis - partitura

Zdroj: Autor

Příloha č. 3 – Petr Jiříček: Mše As dur – sborový part

Zdroj: Autor

Příloha č. 4 – Petr Jiříček: Mše As dur – varhanní part

Zdroj: Autor

Anotace

Jméno a příjmení:	František Dvořák
Katedra nebo ústav:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	PaedDr. Lena Pulchertová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Mše As dur Petra Jiříčka
Název práce v angličtině:	Mass in A flat major by Petr Jiříček
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá <i>Mší As dur</i> od litomyšlského skladatele Petra Jiříčka. Kromě analýzy mše, práce poodkrývá příčiny jejího vzniku, proces kompozice a její první uvedení. Práce pojednává i o jeho další mešní tvorbě a o hudebním životě Petra Jiříčka.
Klíčová slova:	hudební analýza, kompozice, Litomyšl, noty, Petr Jiříček, Mše As dur, mše, premiéra, skladatel, sbor, varhaník
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the <i>Mass in A flat major</i> by the composer Petr Jiříček from Litomyšl. In addition to the analysis of the mass, the thesis reveals the reasons for its creation, the process of composition and its first performance. The thesis also discusses his other mass works and the musical life of Petr Jiříček.
Klíčová slova v angličtině:	choir, composer, composition, Litomyšl, Petr Jiříček, mass, Mass in A flat major, music, musical analysis, organist, premiere
Přílohy vázané v práci:	11 příloh
Rozsah práce:	34 stran
Jazyk práce:	Český jazyk